

Francmaçones i francmaçons de signe llibertari dels Països Catalans (XXXIV). Estimat Gà.. Albert Balagué i Martí

Gran Lògia de Pirene

23 de setembre de 2020

Francmaçones i francmaçons de signe llibertari dels Països Catalans (XXXIV)

Estimat Gà.. Albert Balagué i Martí

El 19 de setembre –algunes fonts citen erròniament el 28 de desembre– de 1919 neix a Barcelona [Document necrològic de la seva Resp.. Lògia on hi consta la data del seu naixement] l'anarquista, anarcosindicalista, esperantista i francmaçó Estimat Gà.. Albert Balagué i Martí.

El seu pare es deia Àngel Balagué i la seva mare, Palmira Martí. Fill d'una família llibertària i francmaçona. Així, el seu avi matern, l'Estimat Gà.. Martí Martí i Benaijes (nascut en 1850), es va iniciar a la Francmaçoneria i va pertànyer a la Resp., Lògia «**Lealtad**», fundada a Barcelona amb el número 47 del **Gran Orient Nacional d'Espanya** (G..O..N..E..); en 1873, núm. 78 del **Gran Orient Lusità Unit** (G..O..L..U..); en 1878, núm.16 del **Gran Orient d'Espanya** (G..O..D..E..); en 1890, núm. 6 del **Gran Orient Espanyol** (G..O..E..), dissolta en 1896 i reorganitzada en 1902 en el **G..O..E..** (Taller que treballà fins l'ocupació militar franquista de Barcelona el gener de 1939), i anarquista, que posà el simbòlic nom de Palmira a la seva filla mentre el seu nom simbòlic fou *García Vao* (consta que al cap de 16 anys de la seva iniciació tenia el grau 18è del **Ritu Escocès Antic i Acceptat, de Príncep de Jerusalem**) [Sánchez i Ferré, Pere, *La Lògia Lealtad. Un exemple de maçoneria catalana (1869-1939)*, Editorial Alta Fulla, Barcelona (març de 1985), p. 172]. El seu pare fou un destacat militant de les **Joventuts Radicals**. I els seus oncles Manuel (dit *Ascaso*) i Jaume, destacats anarquistes.

Quan tenia 15 anys entrà a formar part de les **Joventuts Llibertàries** i el juliol de 1936 participà en els combats a la caserna de les Drassanes de Barcelona contra el feixisme.

Enrolat com a milicià en la confederal «**Columna Libertad**», l'agost de 1936 participà en els combats de Talavera de la Reina (Toledo, Castella la Nova) i al front de Madrid (Madrid, Castella la Nova). Ferit en una cama, va ser ingressat a l'Hospital de les Brigades Internacionals de Tarazona de la Mancha (Mancha del Júcar, Albacete, La Mancha) i posteriorment, encara convalescent, va ser enviat al camp d'aviació on l'escriptor André Malraux era el comandant i amb qui va fer amistat.

També esdevingué amic del dirigent stalinista aleshores Gà.. Andreu Marty –antic anarquista i francmaçó de Perpinyà (Plana de Rosselló, Rosselló)–, màxim responsable de la formació de les **Brigades Internacionals** a Albacete, i del pilot Edouard Corniglion-Moliner, futur membre destacat de la Resistència francesa i que formà part de **Forces aériennes françaises libres** duran la Segona Guerra Mundial interimperialista.

El desembre de 1936 demanà la seva incorporació a les **Brigades Internacionals** i va ser destinat a la **13 Brigada Internacional «Dombrowsky»**, amb qui participà en les batalles de Guadalajara (La Alcarria, Guadalajara, Castella la Nova), Brunete (Comunidad Metropolitana de Madrid, Madrid, Castella la Nova) i Teruel (Comunidad de Teruel, Terol, Aragó) i en l'ofensiva sobre l'Ebre, on va ser novament ferit.

El 21 de febrer de 1939, camí de l'exili, passà clandestinament la frontera del Pirineu Oriental però enxarpat per la Gendarmeria va ser internat al camp de concentració de la Platja d'Argelers de la Marena (Costa Vermella, Rosselló), establert pel Govern francès presidit pel primer ministre i Gà.. Édouard Daladier. Allà rebé la notícia que son avi i ancià Gà.. Martí Martí i Benaijes havia estat assassinat per les tropes franquistes el 23 de març de 1939 al seu llit d'hospital.

Quan esclatà la Segona Guerra Mundial interimperialista s'integrà en el **XI Regiment d'Infanteria** de la Legió Estrangera, ben igual que molts altres refugiats espanyols, i participà en els combats contra els alemanys de maig i de juny de 1940.

A prop de Verdun (Meuse, Lorena, Gran Est), el juny de 1940, va caure presoner dels alemanys, però aconseguí fugir, encara que va ser novament capturat a Nancy (Meurthe-et-Moselle, Lorena, gran Est) i internat a l'Stalag **XVII-B** de Krems-Gneixendorf (Baixa Àustria, Àustria).

El 28 de novembre de 1941 va ser traslladat, sota la matrícula 4.504, al camp de concentració de Mauthausen (Alta Àustria, Àustria), on quasi morí i restà fins l'alliberament d'aquest per soldats nor-americans el 5 de maig de 1945 i portat a París (Illa de França) per recuperar-se.

En el seu testimoni sobre els seu internament al camp nazi de Mauthausen, J. Borrás explica: *“... Chaque matin avant l'appel, il y avait distribution générale de coups de nerfs de bœuf ou de câble torsadé pour chaque lit mal fait. L'interprète –J. Borrás– obtint du chef de baraque de pouvoir faire l'inspection des lits pour éviter des désagréments aux copains. Il remarqua durant quelques jours un lit non fait, qu'il refaisait complètement. A la recherche de l'intéressé, il tomba sur un jeune malade et affaibli au point de ressembler à une loque humaine, qui lui répondit qu'il s'en moquait car il allait crever. Il contacta Termens, le médico espagnol, lequel trouva le jeune Santiesteban, celui qui offrit son sang plusieurs fois. Avec le supplément de nourriture reçu du chef de baraque et les transfusions intraveineuses, faites directement à la seringue de bras à bras sans connaître le groupe sanguin, Albert Balagué fut sauvé »* [J. Borrás «**L'histoire de Mauthausen**», p. 299].

Tot seguit s'instal·là a Nimes (Gard, Occitània), on uns cosins de la seva mare tenien una gran horta a la ruta de Générac. Entre els antics deportats que es troben a Nimes trobà Pierre Ganoel, supervivent del camp nazi de Buchenwald, qui l'ajudà molt. També trobà Edmond Brune i Roger Volpellièrre, amb qui mantingué una forta amistat fraternal [Dades recollides per J. A. Martin (octubre de 1997), a la revista maçònica **Le Triangle**, núm. 7
<http://hiram3330.unblog.fr/2008/04/19/hommage-a-albert-balague/>].

Milità en la **Unió Racionalista** (UR), associació francesa fundada en 1930 per lluitar contra les diferents formes de dogmatisme com també contra la reclamació de recursos sobrenaturals, tot promocionant un ensenyament laic i republicà en el sentit públic francès; en **Ciutadans del Món** (CM) i en la **Federació Espanyola de Deportats i Internats Polítics** (FEDIP). El 3 de març de 1966, tretze “*ciutadans del món*” de renom universal feien públic l'anomenat **Manifest dels Tretze** a favor del mundialisme (conjunt d'idees, sentiments i actes que propugnen i expressen la solidaritat entre els pobles de la Terra, i que tendeixen a establir una llei i unes institucions de caràcter supranacional que els siguin comunes. Per la seva pròpia naturalesa, el mundialisme no és partidista polític ni confessional) i amb la intenció de “*salvar la Humanitat*”, el segon paràgraf del qual diu així: “*La manca d'institucions mundials capaces d'assegurar la satisfacció de les necessitats comunes a tots, és burlar-se de l'ésser humà, mentre riqueses immenses es malbaraten i els dos terços de la humanitat passen fam*”. Aquest manifest, signat per tretze personalitats de renom

universal entre les quals figuren Bertrand Russell (Nobel de Literatura 1950), Linus Carl Pauling (Nobel de Química 1954 i de la Pau 1962), l'Abat Pierre (fundador de les Comunitats d'Emmaús) o Lord John Boyd Orr (Nobel de la Pau 1949) va suposar un fort impuls al moviment i al **Registre de Ciutadans del Món**, un organisme tècnic que treballa en pro del civisme mundial, és a dir, per una consciència mundial dels éssers humans que permeti d'obtenir pau, estabilitat i justícia a tot l'àmbit planetari. No és ni un moviment, ni un partit, ni una associació. És simplement un organisme tècnic la missió del qual és inscriure en un registre central (**RECIM**), que és a l'Estat francès, les persones que desitgen plasmar aquest sentiment en una cosa tan simbòlica, tan senzilla i tan aparentment inútil com pot ser el fet de tenir un carnet (credencial o targeta). Aquesta targeta permet participar, cada tres anys, a les eleccions dels nous membres del **Congrés dels Pobles** (Congrès des Peuples), la primera institució mundial formada per persones que s'hagin distingit per les seves tasques mundialistes.

Però la manca de recursos econòmics sumat al fet que els Estats, aferrats al concepte de sobirania, no hagin vist amb bons ulls els moviments mundialistes duts a terme pels ciutadans del món, han impedit que les idees d'aquests no hagin transcendit massa, de moment. El mundialisme –diuen els ciutadans del món– no és utòpic, però sí difícil.

En 1953 es va iniciar a la Francmaçoneria en la Resp.: Lògia «**L'Arc-en-Ciel**», número 920 de la **Federació Francesa de l'Ordre Maçònica Mixta Internacional «Le Droit Humain**», a l'Or.: de Nimes, i en 1962 s'afilià a la Resp.: Lògia «**L'Écho du Grand Orient**», del Gran Orient de França (G.:O.:D.:F.:), a l'Orient de Nimes. Sembla que entre 1954 i 1962 participà en una Resp.: Lògia de la **Grand Loge de France** (G.:L.:D.:F.:), a l'Or.: de Nimes, Obediència que hauria deixat per considerar que el **G.:O.:D.:F.:** lligava més amb el seu concepte de la laïcitat.

A partir de 1967 efectuà diversos viatges al Principat de Catalunya i va fer contactes amb el moviment llibertari amb la finalitat de reorganitzar clandestinament lògies maçòniques.

Gràcies a complicitats amb l'administració de duanes franceses, pogué passar armes a la Península.

També organitzà una conferència clandestina de **Ciutadans del Món** esperantistes en un discret local barceloní que pertanyia a la **UNESCO**.

El novembre de 1980, quan la reestructuració de la **FEDIP** departamental del Gard, va ser nomenat secretari adjunt, al costat del secretari Jean Gonzales [Revista *Hispania* (any 1981), de la **FEDIP**].

El Gà.: Albert Balagué i Martí va morir el 3 de juliol de 2000 a l'**Hospital «Art et Loisirs»** de Nimes i va ser inhumat al cementiri de Rodilhan (Gard, Occitània), població on residia, al costat de les tombes de la seva companya Mercè Llorach i del seu fill Christian, ja finats [Precisions del seu gendre (el juny de 2011) i de la seva neta (el març de 2018) al **Dictionnaire des Militants Anarchistes** [<http://militants-anarchistes.info/spip.php?article6593>].



Figura 1: Albert Balagué i Martí (ca. 1998).